

VILTFORUM

VILTFORUM #3 2018

BERGQVIST G, LILJEBÄCK N, ELMHAGEN B

**ÅRSRAPPORT
VILTÖVERVAKNINGEN
JAKTÅRET 2017/18**

Svenska Jägareförbundet

ÅRSRAPPORT VILTÖVERVAKNINGEN JAKTÅRET 2017/18

Svenska Jägareförbundet

ISBN: 978-91-86971-27-4

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING	3
SUMMARY IN ENGLISH	3
REGERINGENS UPPDRAG TILL SVENSKA JÄGAREFÖRBUNDET	3
AVSKJUTNINGSSSTATISTIK – METODER OCH KVALITETSSÄKRING	4
SAMARBETEN	6
AVSKJUTNINGSRAPPORTERING MED KOMMENTARER	7
ÄLGSTAMMARNAS UTVECKLING I DEN NYA ÄLGFÖRVALTNINGEN	13
BILAGA, KARTOR MED AVSKJUTNING PÅ LOKAL NIVÅ FÖR ETT FLERTAL VILTARTER	17

SAMMANFATTNING

Svenska Jägareförbundets viltövervakning sammanfattas i en nationell årsrapport samt, från och med jaktåret 2017/2018, även i länsvisa avskjutningsrapporter. Ambitionen har varit att de nationella rapporterna ska produceras årligen, dock saknas vissa år bakåt i tiden. Fokus på olika arter varierar mellan år varför det rekommenderas att man även läser tidigare års rapporter. I årets rapport finns, förutom den årliga redovisningen av skattad avskjutning, en redovisning av älgstammens utveckling nationellt och länsvis i den nya älgförvaltningen som introducerade jaktåret 2012/2013. Analysen baseras på avskjutning och älgobs. Dessutom finns kartor över den skattade avskjutningen på lokal nivå för ett antal arter. Tidigare nationella rapporter är tillgängliga på Jägareförbundets hemsida, <https://jagareforbundet.se/vilt/viltforum/> medan de länsvisa rapporterna finns på Viltdata's hemsida <https://www.viltdata.se/avskjutningsrapporter/>.

SUMMARY IN ENGLISH

The Swedish Association for Hunting and Wildlife Management's program for wildlife monitoring is summarized in national reports and, starting the hunting year 2017/2018, also in separate reports for each county. Estimated bag statistics for all species and information about the data collection is reported. Focus on different species varies between years, therefore it is recommended to read also older reports. The present report includes the development of the Swedish moose population, national and by county, in the new moose management system that was introduced in 2012/2013. The analysis is based on harvest and moose observation data. There are also maps showing estimated harvest at the local scale for several species. Previous national reports are available for downloading at <https://jagareforbundet.se/vilt/viltforum/> and reports for each county at <https://www.viltdata.se/avskjutningsrapporter/>.

REGERINGENS UPPDRAG TILL SVENSKA JÄGAREFÖRBUNDET

MÅL

- Kunskapen om det svenska jaktbara viltets tillstånd och utveckling är god
- En fullgod avskjutningsstatistik som täcker hela landet finns för samtliga jaktbara arter

Jägareförbundet ska följa de jaktbara stammarnas utveckling, dokumentera och sammanställa data av hög kvalitet om vilttillgång och avskjutning samt informera om den enskilde jägarens betydelse för viltövervakning och den provtagning av vilt som sker för att följa viltstammarnas hälsotillstånd. Förbundet ska bidra till utveckling och tillämpning av metoder för datainsamling och avskjutningsstatistik i samarbete med Naturvårdsverket. Förbundet ska kvalitetssäkra data som samlas in via förbundets metod Älgobs och överföra dessa data till länsstyrelsernas rapporteringsverktyg och informationsportal Älgdata.

AVSKJUTNINGSTATISTIK – METODER OCH KVALITETSSÄKRING

Svenska Jägareförbundet har sammanställt avskjutningsstatistik sedan 1939 som en del av Jakt- och Viltvårdsuppdraget. Det nuvarande programmet för viltövervakning startade 1995, med syfte att förbättra övervakningen och uppföljningen av viltpopulationerna.

Den traditionella avskjutningsstatistiken bygger på rapporter från geografiskt avgränsade jaktenheter ("jaktlag"). Data fungerar bäst som ett trendmått, det vill säga ett index för viltstammarnas utveckling, särskilt i de områden där samma enheter rapporterar år från år. Avskjutningsnivåer kan dessutom knytas till annan geografisk information. Antalet jaktlag som lämnar in viltrapporter har varierat över tid sedan programmet infördes. Den sammanlagda arealen som rapporterna omfattar uppgår till mellan 8 och 10 miljoner hektar årligen, Tabell 1, vilket motsvarar cirka en fjärdedel till en tredjedel av den totala jaktmarksarealen i Sverige.

Tabell 1. Årlig rapporterad areal för avskjutningsskattning 1996 - 2017.
Annual area covered by harvest reports in Sweden during 1996 - 2017 (ha = hectare).

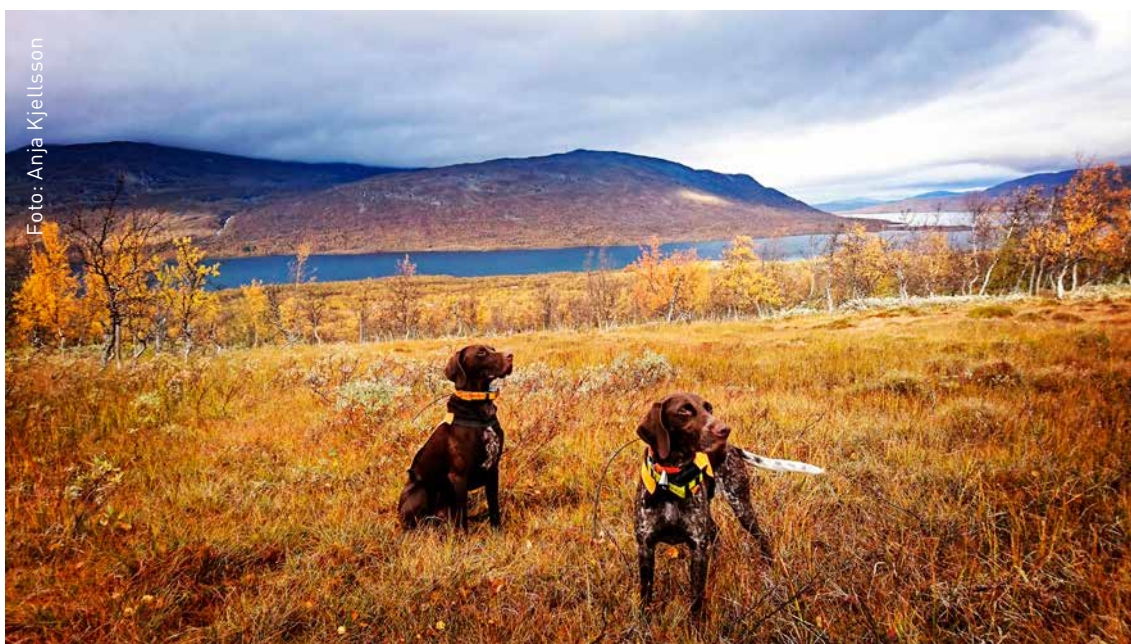
ÅR YEAR	RAPPORTERAD AREAL I HA REPORTED AREA IN HA
1996	8 970 355
1997	9 858 837
1998	10 075 241
1999	10 027 776
2000	10 768 289
2001	11 233 044
2002	10 702 999
2003	9 967 057
2004	9 754 874
2005	10 105 563
2006	11 415 814
2007	9 633 594
2008	9 637 374
2009	8 196 506
2010	9 852 801
2011	9 366 498
2012	9 685 000
2013	9 037 975
2014	9 198 882
2015	8 683 324
2016	7 811 307
2017	8 745 069

Avskjutningsstatistiken för jaktåret 2017/2018 baseras på rapporter från 8 745 069 hektar exkluderat områden ovan odlingsgränsen eller renbetesfjällen. Uppgifter har lämnats av 6 309 jaktlagsrapportörer och medianarealen ligger på 706 hektar. De enskilda rapporterna kvalitetssäkras och utgör därefter underlag för skattning av avskjutningen på krets nivå vilket summeras till länsvisa och nationella värden. Långsiktigt finns en minskande trend i avskjutningsrapporteringen. Förbundet har därför initierat ett arbete i syfte att öka inrapporteringsgraden, och årets rapporteringsgrad är högre än föregående år.

Förutom avskjutningsstatistik på olika skalor omfattar datainsamlingen även älgobs (observationer av älgar under älgjakten) som ger index på täthet, könskvot och reproduktion. I samband med älgobsinventeringen rapporteras även observationer av björn, lo, varg och järv. Älgobsdata används av förvaltningen på lokal och regional nivå och rovdjursobservationerna av björn är en viktig metod för björnförvaltningen. Från och med jaktåret 2016/2017 genomförs dessutom en utökad observation, klövviltsobs, som ett försök inom tre områden (Kronoberg, Södermanland samt två älgförvaltningsområden i Västerbotten). Syftet är att utveckla observationsmetoder även för kronhjort, dovhjort, rådjur och vildsvin. Metoden kommer att utvärderas av Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) inom projektet Beyond Moose.

Förbundets datasystem Viltdata utgör grunden för insamling av data från jägare om vilt och jakt. Genom att man på en plats (www.viltdata.se) administrerar, rapporterar och redovisar data blir det enkelt för jägarna att lämna de uppgifter som behövs för förvaltning och övervakning. Viltdata omfattar, förutom rapportering och redovisning av avskjutning, även älgobs, rovdjursobs och klövviltsobs.

Personalens arbete med viltrapporteringen innebär en omfattande administration av avskjutningsblanketter, stansning, registerhållning och kvalitetssäkring. Vidare samverkar personalen med läns- och kretsansvariga förtroendevalda då det gäller återrapportering, kvalitetsförbättring och utveckling.

SAMARBETEN

Avskjutningen skattas för närvarande som ett punkttestimat per jaktvårdskrets, vilket sedan räknas upp till län och nationell nivå. De senaste åren har utvecklingen av nya statistiska metoder gått snabbt, samtidigt som dagens kraftfulla datorer kan göra komplexa beräkningar på relativt kort tid. Viltövervakningen har initierat ett samarbete rörande metodutveckling med en forskare vid Linköpings Universitet, vars forskning är specifikt inriktad på tillämpad modellering inom ekologi samt statistik, matematik och beräkning (särskilt Bayesiansk analys av strukturerad data). Inom projektet utvecklas en ny skattningss metod med syfte att öka skattningarnas kvalitet och producera ett variationsmått för varje skattat värde. Det kommer att underlätta bedömningen av när en förändring kan betraktas som statistiskt säkerställd, det vill säga när man säkert kan säga att avskjutningen ökat eller minskat mellan två år.

Jägareförbundet bidrar med data och erfarenheter i flera internationella samarbeten. AEWA (African European Waterbird Agreement; www.unep-aewa.org) tar fram och implementerar modeller för en flyttvägsbaserad förvaltning av sädgås och grågås. Projektet Enetwild (www.enetwild.com) drivs av EFSA (European Food Safety Authority) och syftar till att kartlägga förekomst av utvalda viltarter med potentiell betydelse för sjukdomsspridning. Projektet koncentreras för närvarande till vildsvin.

Förbundet samarbetar också med ett flertal universitet, främst Sveriges Lantbruksuniversitet och Stockholms Universitet. Samarbeten kan gälla att leverera avskjutningsdata eller andra uppgifter till forskare och studenter, men även att aktivt driva eller delta i olika forskningsprojekt.

Foto: Allan Wallberg

AVSKJUTNINGSRAPPORTERING MED KOMMENTARER

Tabell 2. Skattat antal fällda djur av olika arter under jaktåret 2017/2018, samt avskjutningens utveckling på längre och kortare sikt (tillväxt under 30 respektive 10 år). Estimated harvest of different species during the hunting year 2017/2018, and annual growth in harvest over 30 and 10 years. Stabil = stable.

ART SPECIES	FÄLLDA HARVEST	ÅRLIG TILLVÄXT (%) ANNUAL GROWTH (%)		KOMMENTAR COMMENT
		2017/18	30 ÅR 30 YEARS	
KLÖVVILT UNGULATES				
Dovvilt Fallow deer	41 656	+18	+9	Ökning då stammen både sprider sig och förtätas. Under de senaste åren har avskjutningen inom vissa områden ökat i syfte att minska koncentrationer, varför avskjutningen troligen inte helt speglar stammens utveckling under dessa år. Increase as the population both spreads and densifies. In recent years, the harvest in certain areas have been increased in order to reduce concentrations, so the development of the bag probably does not fully reflect that of the population during these years.
Vuxen han Adult male	29 %			
Vuxen hon Adult female	29 %			
Årskälv Juvenile	42 %			
Kronvilt Red deer	10 549	+18	+11	Avskjutningen regleras av länsstyrelsen via planer. Den ökande trenden speglar att stammen både sprider sig och förtätas. The harvest is regulated by the County Administrative Board via plans. The rising trend reflects that the population both spreads and densifies.
Vuxen han Adult male	26 %			
Vuxen hon Adult female	33 %			
Årskälv Juvenile	41 %			
Rådjur Roe deer	103 396	-5	stabil	På lång sikt en minskning sedan toppåren under rävskaiban. Under senaste perioden bedöms stammen vara konstant. In the long term, a decline since the peak years during the fox mange. During the latest period, the harvest is considered to be constant.
Bock Adult male	50 %			
Get Adult female	24 %			
Kid Juvenile	26 %			
Vildsvin Wild boar	114 831	+18	+8	Trenden speglar en ökning sedan riksdagen 1988 beslutade att arten ingår i den svenska faunan. Ökningen har avstannat de senaste åren även om spridningen fortsätter. The trend reflects an increase since the Parliament 1988 decided that the species is part of the Swedish fauna. The increase has slowed in recent years even though the spread continues.
Galt Adult male	27 %			
Sugga Adult female	17 %			
Kulning/årsgris Juvenile	56 %			
Älg Moose	84 777	-1	stabil	Avskjutningen beslutas av länsstyrelsen via tilldelning och avskjutningsplaner. Den långsiktigt minskande trenden speglar en minskande population vilket också varit förvaltningens mål. The harvest is decided by the County Administrative Board via plans. The long-term declining trend reflects a declining population, which has also been the target of the management.
Tjur Adult male	29 %			
Ko/kviga Adult female	27 %			
Årskälv Juvenile	44 %			
Mufflon Mouflon	592			Lokal och sporadisk förekomst gör denna art svår att skatta. Avskjutningen sannolikt underskattad. Local and sporadic occurrence makes this species difficult to estimate. The harvest is probably underestimated.

**ÖVRIGA DÄGGDJUR
OTHER MAMMALS**

Bisam Muskrat	12	12	-28	Minskat av okänd orsak sedan en topp för 30 år sedan. Invasiv art som ska utrotas inom EU. Jägareförbundet deltar i ett sådant projekt på uppdrag av Naturvårdsverket. Decreased for unknown reasons since a peak 30 years ago. Invasive species that should be eradicated within the EU. The Hunters' Association participates in such a project on commissioned by the Swedish Environmental Protection Agency.
Björn Brown bear	219			Antal djur som får fällas i licensjakten beslutas av länsstyrelsen. The harvest is decided by the County Administrative Board.
Bäver Beaver	6 487	+2	stabil	Långsiktigt ökande trend på grund av återetablering. Long-term increasing trend due to re-establishment.
Fälthare European hare	23 896	-6	-6	Trenden speglar troligen både en minskande stam och en minskad jakt. The trend probably reflects both a declining population and a decreased hunt.
Grävling Badger	23 594	stabil	stabil	Avskjutningen varierar relativt kraftigt mellan år, men uppvisar ingen trend över längre tid. The harvest varies relatively sharply between years, but shows no trend over a longer period of time.
Iller Polecat	1 986	-2	-8	Trenden kan eventuellt spegla en minskad stam, då det finns tecken på minskning i delar av Västeuropa. The trend may reflect a reduced population, when there are signs of it decreasing in parts of Western Europe.
Lodjur Lynx	69			Antal djur som får fällas i licensjakten beslutas av länsstyrelsen. The harvest is decided by the County Administrative Board.
Mink Mink	4 988	-14	-8	Trenden speglar troligen delvis en minskande population. Minken är införd i Sverige. Artdatabanken har bedömt att den har hög invasionspotential med stora ekologiska risker. En minskning kan därför ses som önskvärd. The trend is likely to partly reflect a declining population. The mink is introduced in Sweden. The Swedish Artdatabank has assessed that it has high invasion potential with great ecological risks. A decrease can therefore be seen as desirable.
Mård European pine marten	10 996	-3	+3	På lång sikt en minskning som troligen är kopplad till rödrevens återhämtning efter rävskaiban, trenden har brutits på senare tid. In the long term, a decrease that is probably linked to the red fox's recovery after mange, the trend has broken recently.
Mårdhund Raccoon	9			Främmande art där förvaltningens mål är att förhindra etablering. Minskande avskjutning över tid speglar troligen ett minskat antal djur. Invasive species where the goal is to prevent establishment. Declining harvest over time probably reflects a reduced number of animals.
Rödräv Red fox	58 963	+3	stabil	På lång sikt en ökning som speglar populationens återhämtning efter en skabbepidemi på 1980-talet. In the long term, an increase that reflects the population's recovery after an epidemic of mange in the 1980s.
Skogshare Mountain hare	12 299	-15	-8	Trenden speglar troligen både en minskande stam och en minskad jakt. The trend probably reflects both a declining population and a decreased hunt.
Varg Wolf	25			Antal djur som får fällas i licensjakten beslutas av länsstyrelsen. The harvest is decided by the County Administrative Board.
Vildkanin Wild rabbit	13 995	-12	stabil	På lång sikt en minskande trend som delvis kan bero på införelsen av kaninpestviruset myxomatosis. In the long term, a declining trend that may partly be due to the introduction of the rabbit plague virus myxomatosis.

**FÅGLAR
BIRDS**

Alfågel Long-tailed duck	8	-14	stabil	Trenden speglar främst minskande jakt. The trend mainly reflects declining hunting.
Björkrast Filedfare	916	stabil	stabil	Relativt låga antal medför att trenden är svår att tyda. Det häckande beståndet minskar men populationen är så stor att avskjutningen knappast påverkas. Relatively low numbers mean that the trend is difficult to interpret. The nesting population is declining, but the population is so large that the harvest are scarce affected.
Bläsand Eurasian wigeon	700	-12	stabil	Trenden speglar främst minskande jakt. Räkningar i september visar på ökande antal medan index för häckande bestånd minskar. The trend mainly reflects declining hunting. Counts in September indicate increasing numbers while the index for breeding stocks is decreasing.
Bläsgås Greater White- fronted goose	150	stabil	stabil	För låga antal för att kunna fastställa någon trend. Populationen i tillväxt. Too low numbers to be able to determine any trend. The population is growing.
Dalripa Willow ptarmigan	21 919			Se särskild kommentar. See comment below.
Ejder Common eider	812	-15	-18	Trenden speglar minskad jakt och minskande populationer. Jaktens omfattning minskar snabbt som ett svar på skärgårdsjägares oro för beståndets utveckling. The trend reflects decreased hunting and declining populations. The extent of hunting is rapidly decreasing as a response to archipelago hunters' concerns regarding population development.
Fasan Common pheasant	16 601			Utsättningar påverkar både skattning av antal och trender. Se särskild kommentar. Releases affect both estimation of harvest and trends. See also comment below.
Fiskmåsar Mew gull	9 268	-3	stabil	Trend speglar förmodligen långsamt minskande populationer. Trend probably reflects slowly declining populations.
Fjällripa Rock ptarmigan	7 402			Se särskild kommentar. See comment below.
Grågås Greylag goose	22 069	+16	+5	Se särskild kommentar. See comment below.
Gråtrut European herring gull	5 071	-4	stabil	Skjuts främst under jakt vid soptippar och liknande. Antalen beror till stor del på rapporter från enskilda jägare vilket medför stora variationer mellan år. Populationen minskande. Shot mainly during hunting at dumps and the like. The number depends largely on reports from individual hunters, which entails large variations between years. The population is declining.
Gräsand Mallard	69 588			Utsättningar påverkar både skattning av antal och trender. Se särskild kommentar. Releases affect both estimation of harvest and trends. See also comment below.
Havstrut Great black- backed gull	622	-8	-12	Trenden speglar minskad jakt och minskande populationer. The trend reflects decreased hunting and declining populations.
Järpe Hazel grouse	6 311	-6	-11	Trenden speglar främst minskad jakt. The trend mainly reflects declining hunting.
Kaja Western jackdaw	58 878	+4	stabil	Trend speglar ökande populationer. Trend reflects growing populations.
Kanadagås Kanada goose	16 475	+1	-6	Se särskild kommentar. See comment below.

Knipa Common goldeneye	4 750	-4	stabil	Trenden speglar minskad jakt. Stor häckande population i svag minskning. Räkningar vintertid visar på ökande antal. The trend reflects decreased hunting. Large nesting population in slight decrease. Winter season counts show increasing numbers.
Kricka Eurasian teal	5 948	-4	stabil	Trend speglar minskad jakt och möjligen minskande populationer. Trend reflects decreased hunting and possibly decreasing populations.
Kråka Hooded crow	51 320	-1	-4	Trend speglar troligen minskande populationer. Trend most likely reflect declining populations.
Morkulla Eurasian woodcock	1 180	-23	stabil	Trend speglar främst förändringar i jakttid. Trend mainly reflects changes in the open hunting season.
Nötskrika Eurasian jay	15 981	stabil	stabil	Stabil trend trots svag minskning i populationer. Stable trend despite slight decline in populations.
Orre Black grouse	20 454	-2	-8	Trend speglar populationsutveckling samt minskad jakt i södra Sverige. Trend reflects population development and reduced hunting in southern Sweden.
Rapphöna Grey partridge	2 797			Utsättningar påverkar både skattning av antal och trender. Se särskild kommentar. Releases affect both estimation of harvest and trends. See also comment below.
Ringduva Common woodpigeon	65 626	stabil	stabil	Ingen direkt trend trots växande populationer vilket möjligen tyder på minskad jakt. Jakttider spelar stor roll för historiska jämförelser. No direct trend despite growing populations, which may indicate decreased hunting. Changes in time and length of the open season play a major role in historical comparisons.
Råka Rook	6 085	stabil	stabil	Ingen trend i avskjutningen, speglar relativt stabila populationer. No trend in harvest, reflects relatively stable populations.
Sjöorre Common scoter	1	-14	stabil	Trenden speglar minskad jakt. The trend mainly reflects declining hunting.
Skata Eurasian magpie	28 469	stabil	stabil	Ingen trend i avskjutningen och långsamt minskande populationer. No trend in harvest and slowly declining populations.
Småskrake Red- breasted merganser	207	-17	stabil	Trend speglar främst minskad jakt men också minskande populationer. Trend mainly reflects reduced hunting but also decreasing populations.
Stadsduva Domestic pigeon	4 959	stabil	stabil	Populationen stabil vilket speglas i avskjutningen. The population is stable, which is reflected in the harvest.
Storskrake Common merganser	577	-6	stabil	Trenden speglar minskad jakt. The trend mainly reflects declining hunting.
Sädgås Bean goose	1 977	-2	stabil	Låga antal och stora årsvisa variationer gör trend svårtydd. Räkningar av sädgäss ger en splittrad bild. Se särskild kommentar. Low numbers and large annual variations make trend difficult to understand. Counts of bean geese gives a split image. See also comment below.
Tjäder Western capercallie	20 671	-2	-5	Populationen relativt stabil. Trenden speglar främst minskad jakt i södra Sverige. The population is relatively stable. The trend mainly reflects decreased hunting in Southern Sweden.
Vigg Tufted duck	1 451	-12	stabil	Trenden speglar minskad jakt. The trend mainly reflects declining hunting.

KOMMENTARER TILL TABELLEN MED AVSKJUTNING 2017/2018

För merparten av arterna genomför Jägareförbundet skattningen av antal fällda djur utifrån data som rapporterats till förbundets viltövervakning.

Avskjutningen av varg, lodjur och björn baseras på de till länsstyrelserna inrapporterade djuren som fällt under licensjakten under innevarande jaktår. Dessa data publiceras på SVA:s hemsida (www.sva.se).

Avskjutningen av dal- och fjällripa baseras till övervägande del på den till länsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län inrapporterade avskjutningen på statens mark ovan odlingsgränsen. Dessa värden adderas till den skattade avskjutningen nedan odlingsgränsen som Jägareförbundet står för.

Avskjutningen av mårddhund baseras på de av Mårddhundsprojektet kvalitetssäkrade och kända mårddhundar som avlivats under året.

Avskjutningen av älg baseras på inrapporterade älgar till länsstyrelsen (www.algdata.se).

BERÄKNING AV AVSKJUTNINGENS UTVECKLING

Årlig genomsnittlig tillväxt i ett 30-års och 10-års perspektiv har beräknats för de viltarter där avskjutningen skattas samt för älg. En linjär regression har anpassats till avskjutningsdata. När lutningskoefficienten i regressionen varit signifikant skild från noll har en trend påvisats, där ett plustecken visar att avskjutningen ökat och ett minustecken att den minskat. I de fall lutningskoefficienten inte varit skild från noll har avskjutningen angivits som stabil. Den genomsnittliga årliga tillväxttakten har beräknats utifrån regressionens värden. Förutom för björn, lodjur, varg (anmäls till länsstyrelsen), mufflon (ej tillräckliga dataserier) och mårddhund (data från mårddhundsprojektet) saknas beräkningar för dal- och fjällripa samt gräsand, fasan, och raphöna. Se särskilda kommentarer för dessa arter nedan.

GRÄSAND, FASAN OCH RAPPHÖNA

Gräsand, fasan och raphöna är tre arter där man sätter ut fåglar som sedan jagas samma år. Vid dessa jakter skjuts ofta stora antal fåglar på relativt små arealer vilket påverkar avskjutningsstatistiken påtagligt. Olika metoder har använts för att bearbeta data med hänsyn till utsatta fåglar som fällt, så att skattningen ska vara representativ för avskjutningen av vilda fåglar. Detta arbete pågår fortfarande och avsaknaden av trendmått för dessa arter är en följd av stora variationer i data, som i sig är ett resultat av utsättningarnas effekter på statistiken. Arbetet med att hitta bästa möjliga sätt att statistiskt behandla data för dessa tre arter fortgår.

GRÅGÅS OCH KANADAGÅS

Grå- och kanadagås är de två gåsararter som skjuts i större omfattning i Sverige. Det mesta tyder på att arternas avskjutning samvarierar mellan år vilket förmodligen beror på att arterna jagas främst i Skåne och jaktuttaget i Sveriges sydligaste landskap beror mycket på klimat under höst och vinter. Trenden i avskjutning hos grågås fortsätter att vara ökande vilket speglar en fortsatt tillväxt i populationen. Kanadagåsens avskjutning verkar dock ha stabiliserats på en ganska hög nivå, en utveckling som också återfinns i Svensk fågeltaxerings data (www.fageltaxering.lu.se). Man kan tolka övergången till en stabil fas hos kanadagåsen som att jakten idag reglerar populationen medan jakten på grågås inte räcker till för att bromsa tillväxten.

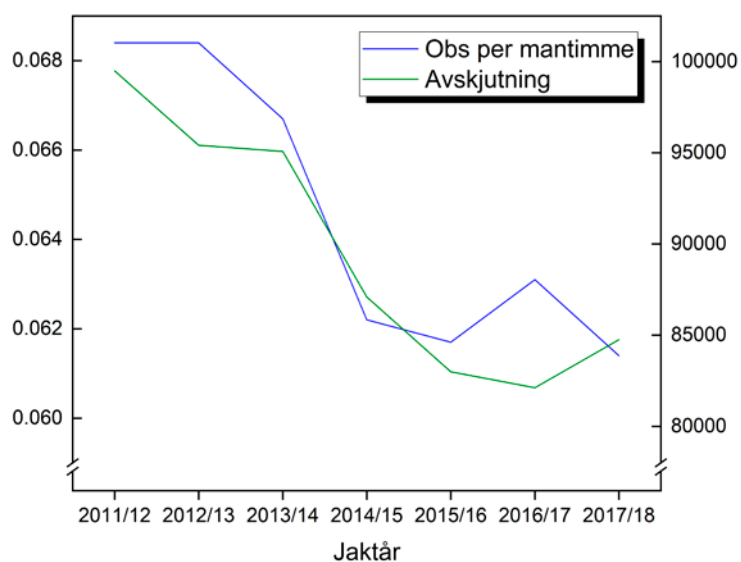
DALRIPA OCH FJÄLLRIPA

Länsstyrelserna sköter insamlingen av statistik från småviltjakten på statens mark ovan odlingsgränsen. Anledningen till att data saknas för flera år under 2000-talet kan härledas till insamlingstekniska svårigheter hos länsstyrelserna och bristfälligt utbyte av data med Jägareförbundets Viltövervakning. Enligt Svensk Fågeltaxering uppvisar dalripan en negativ populationsutveckling under senare tid medan fjällripan ökar eller är stabil. Troligen finns också en korrelation mellan dessa två arters variation mellan åren då fjällripor ofta, men med flera undantag, skjuts under jakt som egentligen riktas efter dalripa.

ÄLGSTAMMARNAS UTVECKLING I DEN NYA ÄLGFÖRVALTNINGEN

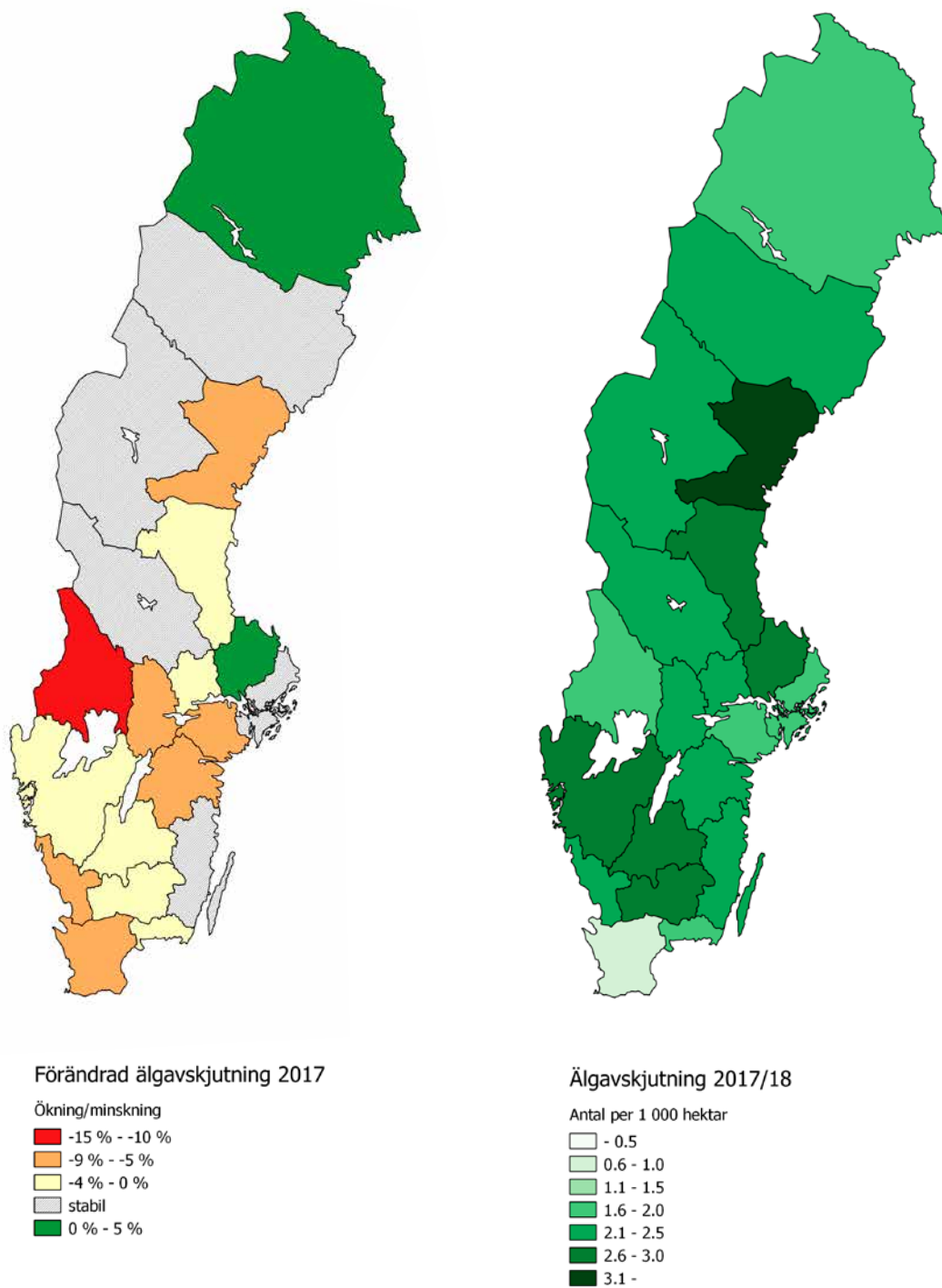
Med start jaktåret 2012/2013 infördes ett nytt system för älgförvaltning i Sverige. Landet delades in i Älgförvaltningsområden (ÄFO), vilka skulle vara stora nog att i huvudsak hålla en egen älgstam. Till varje ÄFO kopplades en älgförvaltningsgrupp bestående av tre representanter vardera för jägarna och markägarna, där en markägarrepresentant har utslagsröst. Syftet var bland annat att ge markägarna större tyngd i älgförvaltningen.

För att kunna följa en viltstams utveckling är det en fördel om det finns flera, av varandra oberoende, mått på utvecklingen. För älg finns avskjutning och älgobs. På nationell nivå visar båda måtten minskande trender, vilket tolkas som att älgstammen på nationell nivå har minskat i den nya älgförvaltningen, se figur 1.

Figur 1. Avskjutning och obs per mantimme för älg under jaktåren 2011/2012 till och med 2017/2018. Two indices showing the national trend of the Swedish moose population: harvest and observations per man-hour during the hunting-years 2011/2012 to 2017/2018.

I den nya älgförvaltningen har älgavskjutningen minskat signifikant i 12 län medan den varit stabil i sex län och ökat i två län. För jaktåret 2017/2018 varierade älgavskjutningen mellan 1.1 och 3.3 älgar per 1 000 hektar i de olika länen, figur 2.

Figur 2. Årlig tillväxt i älgavskjutningen per län under perioden 2012/2013 – 2017/2018 (vänstra kartan) och avskjutning per 1 000 hektar i de olika länen jaktåret 2017/2018 (högra kartan).
Yearly growth in moose harvest for each county during the hunting years 2012/2013 to 2017/2018 (left map), and harvest per 1 000 hectares in each county during the hunting year 2017/2018 (right map).

Uppdelat på län blir bilden mer komplex, Fig. 3 och 4. Mätt som glidande treårsmedelvärden har älgobsen (antal observerade älgar per mantimme) ökat svagt inom samtliga län i Region Norr, medan antal fällda älgar varit relativt konstant eller minskat svagt. Detta kan tolkas som svagt ökande älgstammar. I Region Mitt är älgobsen generellt svagt minskande, medan avskjutningen ligger konstant. Ett slående undantag är Värmland där avskjutningen minskat drastiskt medan antalet observationer ökat något. Utvecklingen visar på långsamt minskande älgstammar i de flesta län i Region Mitt. I Region Syd finns generellt en minskning av såväl avskjutning som älgobs, vilket tyder på långsamt minskande stammar.

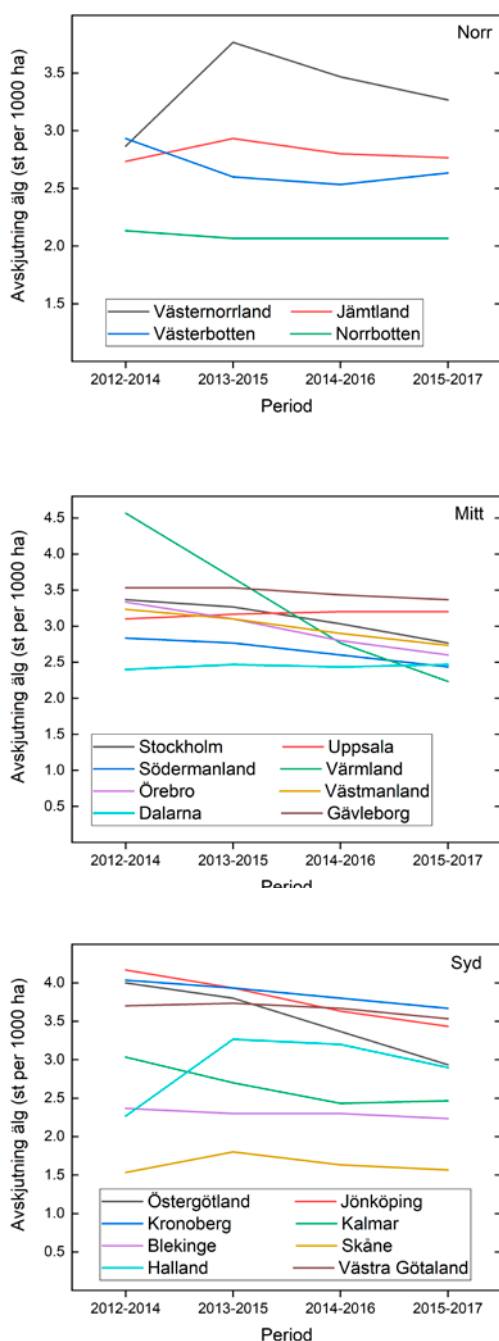

Fig. 3. Den länsvisa utvecklingen av antalet fällda älgar per 1 000 ha jaktåren 2012/2013 - 2017/2018. Glidande treårsmedelvärden. Länen grupperade enligt Jägareförbundets regionindelning (Norr, Mitt och Syd). Moose harvest per 1 000 hectares in each county during the hunting years 2012/2013 - 2017/2018. Moving three-year averages (Norr = north, Mitt = middle, Syd = south).

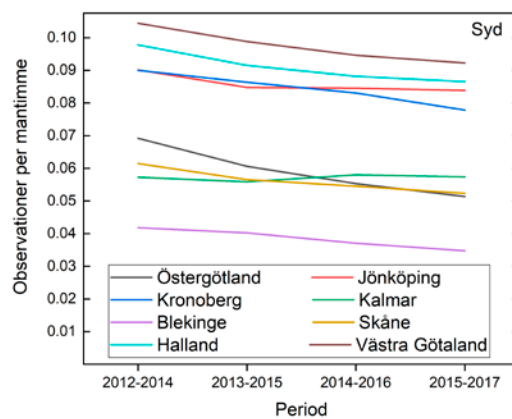
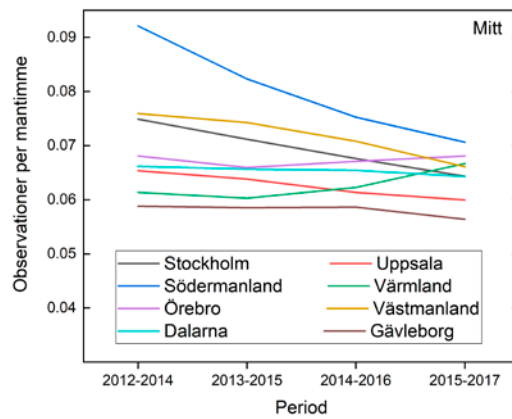
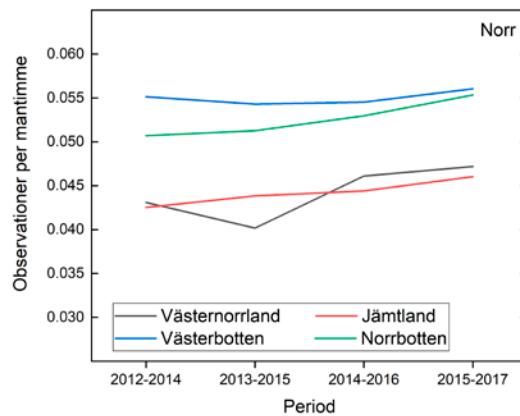

Fig. 4. Den länsvisa utvecklingen av antalet observerade älgar per mantimme jaktåren 2012/2013 - 2017/2018. Glidande treårsmedelvärden. Länen grupperade enligt Jägareförbundets regionindelning (Norr, Mitt och Syd). Moose observations per man-hour in each county during the hunting years 2012/2013 - 2017/2018. Moving three-year averages (Norr = north, Mitt = middle, Syd = south).

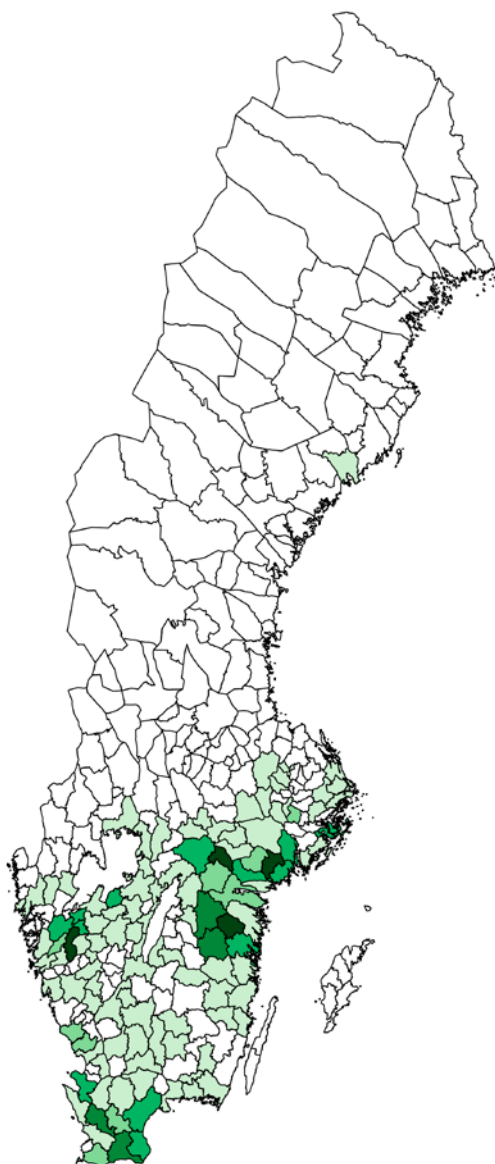
BILAGOR

På följande sidor redovisas den skattade avskjutningen per 1 000 hektar under jaktåret 2017/2018 för ett urval av arter, uppdelat på jaktvårdskretsar. Materialet omfattar inte länsstyrelsernas rapportering om småviltsavskjutning ovan odlingsgränsen. Ett fåtal (mindre än 5) av de cirka 320 jaktvårdskretsarna hade inte rapporterat sin avskjutning och dessa redovisas som noll fällda djur.

Som ett komplement till föreliggande rapport finns även länsvisa avskjutningsrapporter för samtliga län. Dessa återfinns på www.viltdata.se/avskjutningsrapporter/.

Foto: Madeleine Lewander

Dovhjort

Antal per 1000 hektar

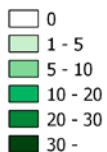
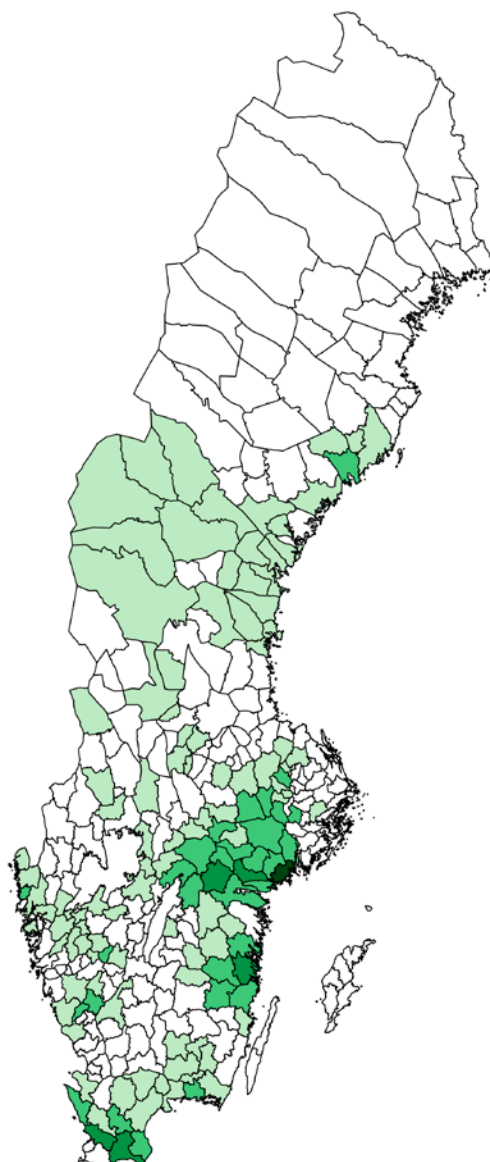

Fig. 5. Variationen i skattad avskjutning av dovhjort jaktåret 2017/2018. Spatial variation in estimated harvest of fallow deer during the hunting year 2017/2018 (number per 1 000 hectares).

Kronhjort

Antal per 1000 hektar

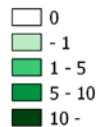
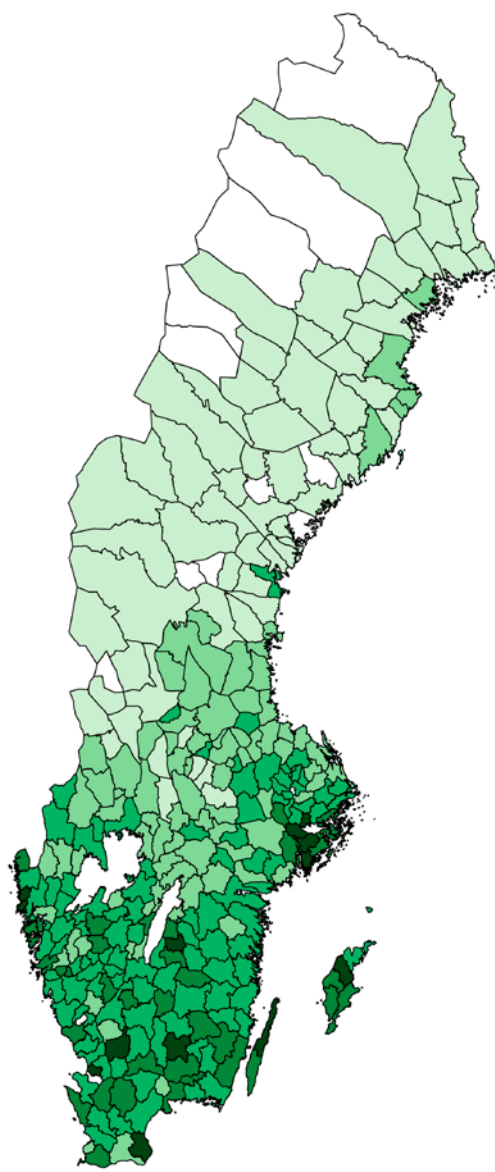

Fig. 6. Variationen i skattad avskjutning av kronhjort jaktåret 2017/2018. Spatial variation in estimated harvest of red deer during the hunting year 2017/2018 (number per 1 000 hectares).

Rådjur

Antal per 1000 hektar

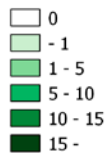
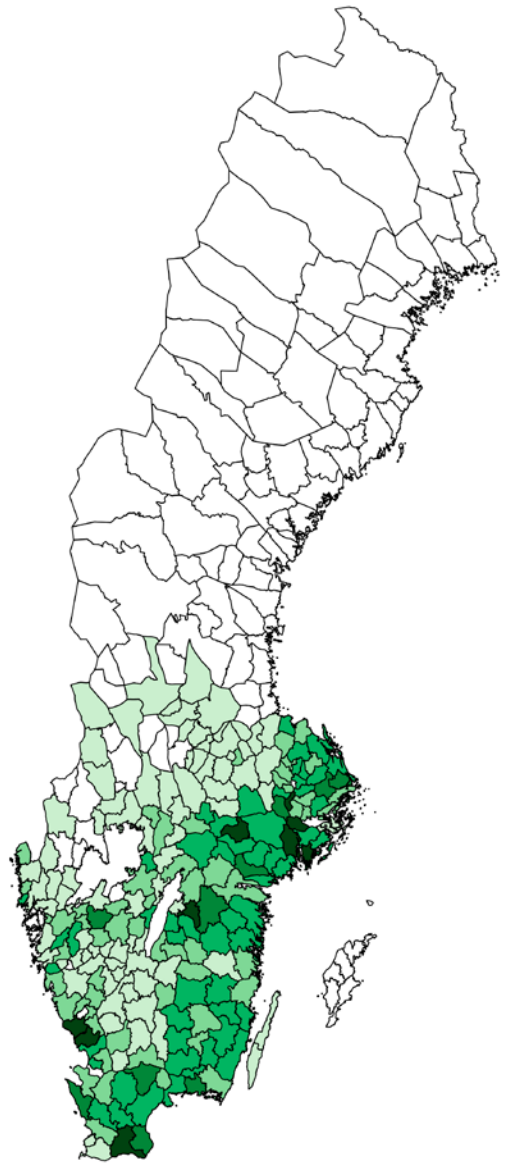

Fig. 7. Variationen i skattad avskjutning av rådjur jaktåret 2017/2018. Spatial variation in estimated harvest of roe deer during the hunting year 2017/2018 (number per 1 000 hectares).

Vildsvin

Antal per 1000 hektar

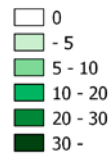
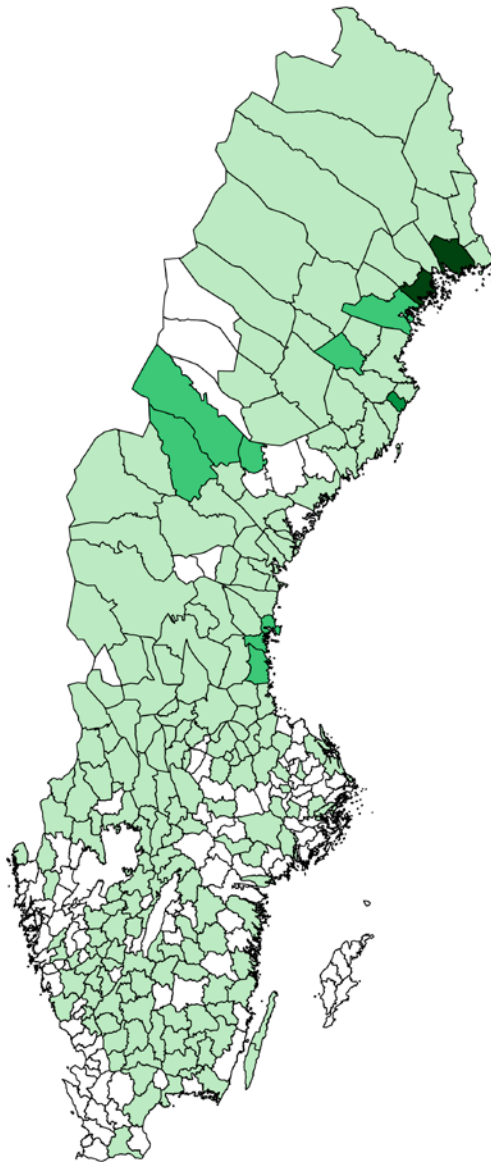

Fig. 8. Variationen i skattad avskjutning av vildsvin jaktåret 2017/2018. Spatial variation in estimated harvest of wild boar during the hunting year 2017/2018 (number per 1 000 hectares).

Skogshare

Antal per 1000 hektar

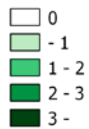
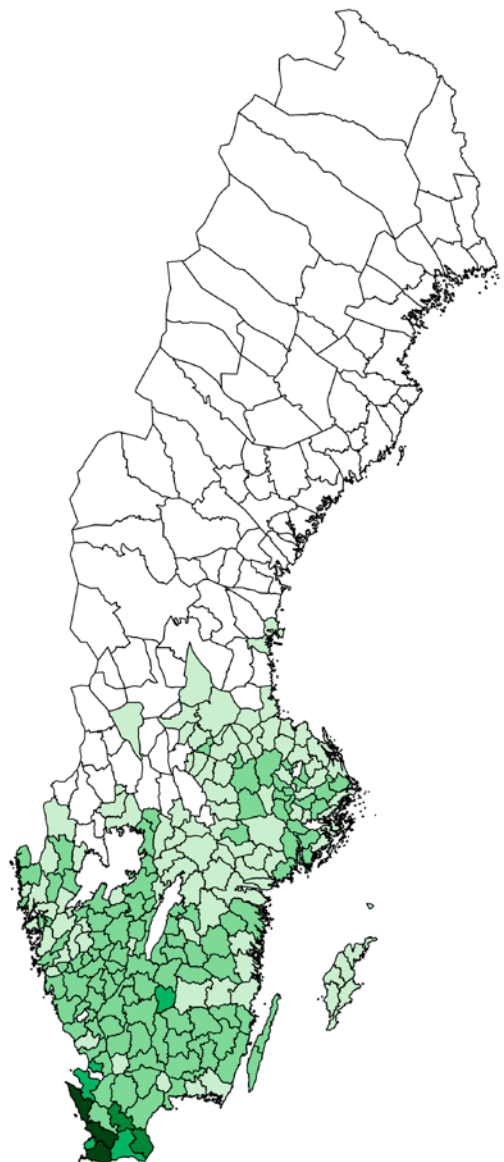

Fig. 9. Variationen i skattad avskjutning av skogshare jaktåret 2017/2018. Spatial variation in estimated harvest of Mountain hare during the hunting year 2017/2018 (number per 1 000 hectares).

Fälthare

Antal per 1000 hektar

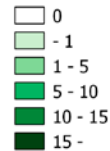
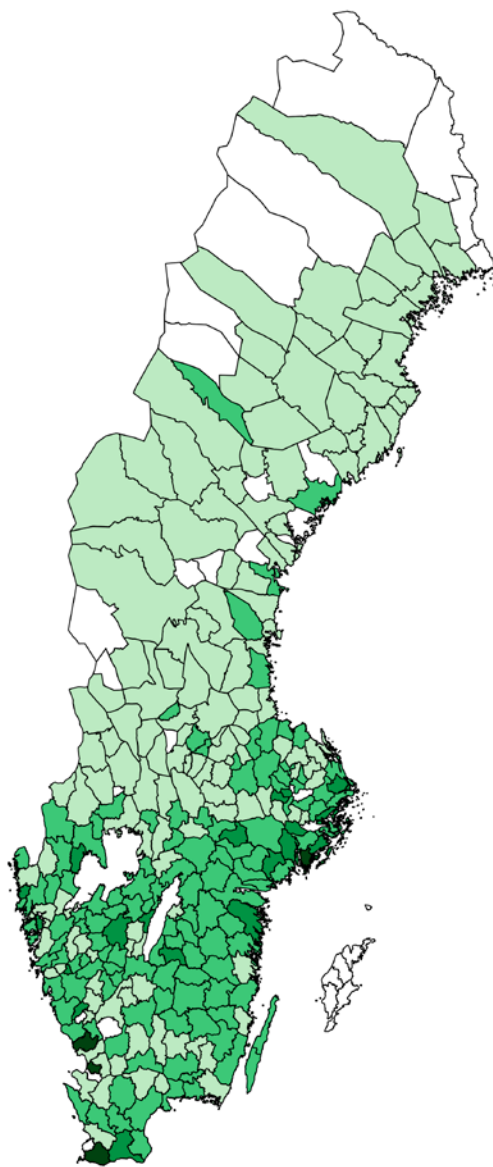

Fig. 10. Variationen i skattad avskjutning av fälthare jaktåret 2017/2018. Spatial variation in estimated harvest of European hare during the hunting year 2017/2018 (number per 1 000 hectares).

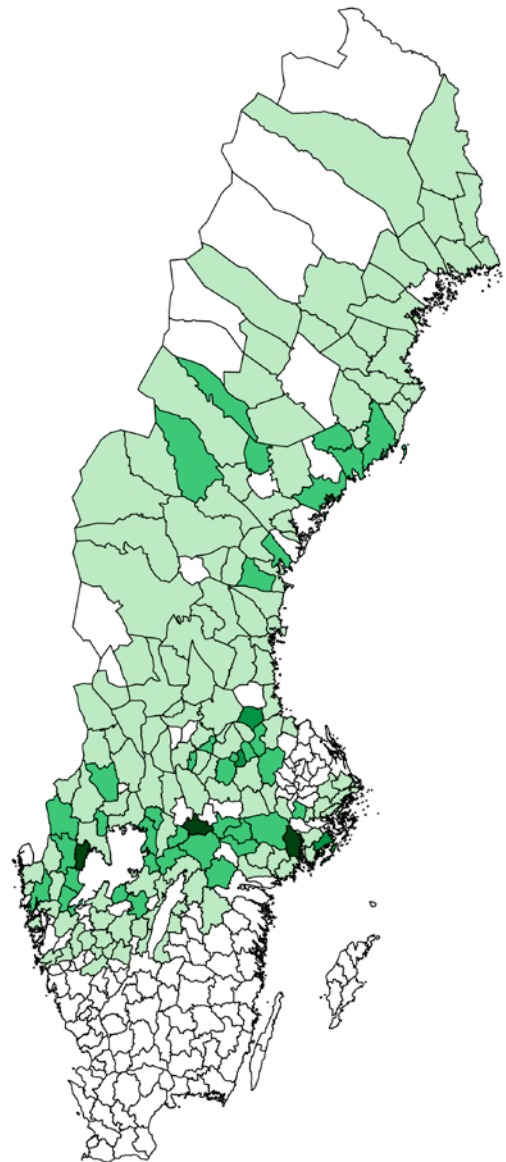

Grävling

Antal per 1000 hektar

Fig. 11. Variationen i skattad avskjutning av grävling jaktåret 2017/2018. Spatial variation in estimated harvest of badger during the hunting year 2017/2018 (number per 1 000 hectares).

Bäver

Antal per 1000 hektar

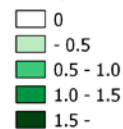
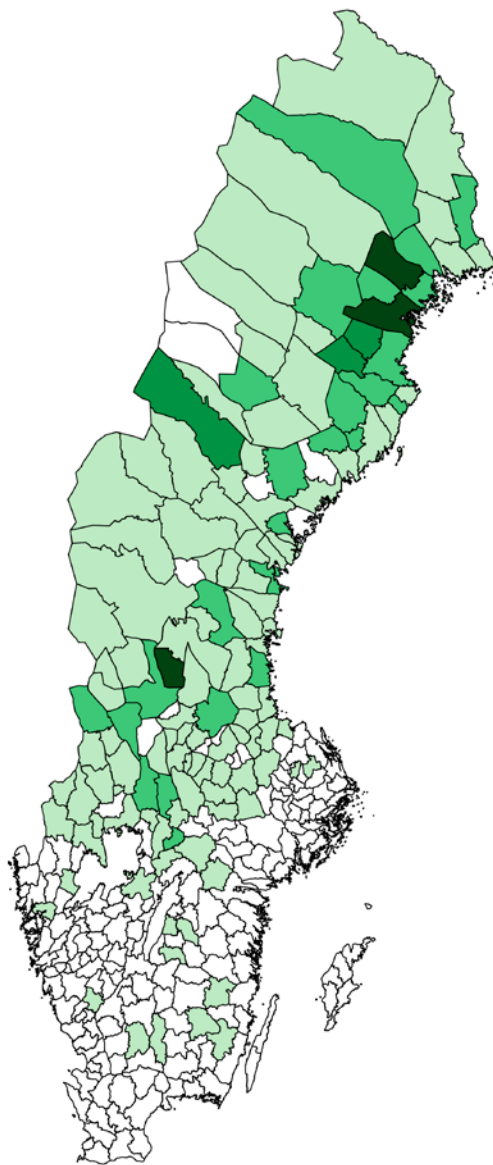

Fig. 12. Variationen i skattad avskjutning av bäver jaktåret 2017/2018. Spatial variation in estimated harvest of beaver during the hunting year 2017/2018 (number per 1 000 hectares).

Orre

Antal per 1000 hektar

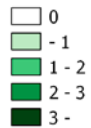
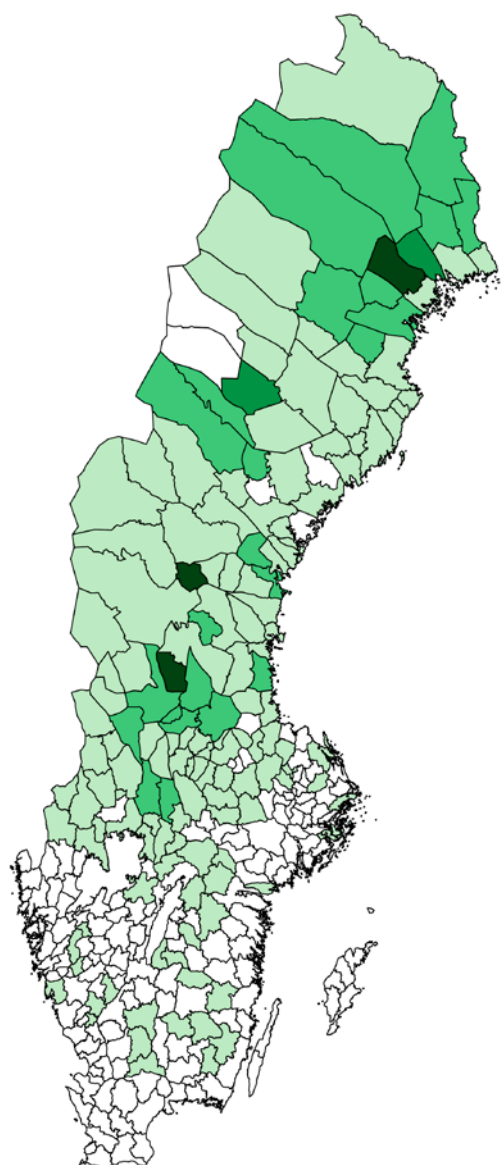

Fig. 13. Variationen i skattad avskjutning av orre jaktåret 2017/2018.

Spatial variation in estimated harvest of black grouse during the hunting year 2017/2018 (number per 1 000 hectares).

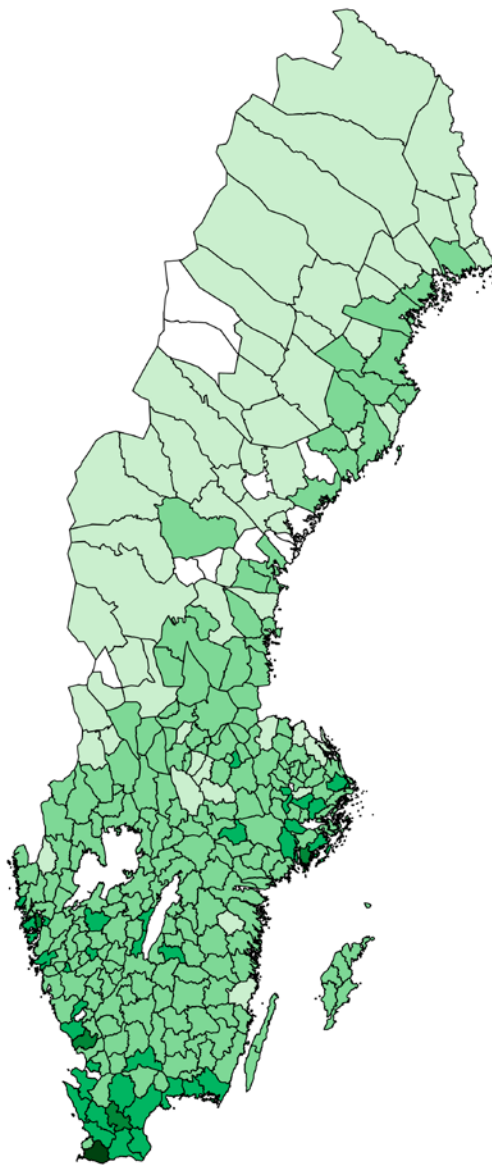
Tjäder

Antal per 1000 hektar

Fig. 14. Variationen i skattad avskjutning av tjäder jaktåret 2017/2018.

Spatial variation in estimated harvest of Western capercaillie during the hunting year 2017/2018 (number per 1 000 hectares).

Rödräv

Antal per 1000 hektar

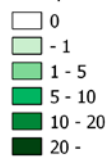

Fig. 15. Variationen i skattad avskjutning av rödräv jaktåret 2017/2018. Spatial variation in estimated harvest of Red fox during the hunting year 2017/2018 (number per 1 000 hectares).

TIDIGARE NUMMER AV VILTFORUM

Viltforums rapportserie kommer ut med något eller några nummer årligen. Alla rapporter ligger tillgängliga på nätet som läs- och nerladdningsbara PDF-filer på www.jagareforbundet.se/vilt/viltforum

- Nr 1/08 Predatorkontroll inom Viltförvaltning och Naturvård – en kunskaps sammanställning.
Widemo F.
- Nr 2/08 Årsrapport Viltövervakningen jaktåret 2006/2007
Kindberg J, Holmqvist N & Bergqvist G.
- Nr 1/09 Bly från ammunition som förgiftningsrisk hos rovfåglar- en kunskapsöversikt
Axelsson J.
- Nr 2/09 Årsrapport Viltövervakningen jaktåret 2007/2008
Kindberg J, Holmqvist N & Bergqvist G.
- Nr 1/10 Jämförelse av tre inventeringsmetoder för älg.
Hörnell-Willebrand M.
- Nr 2/10 Spillningsfrekvens samt nedbrytning av spillning hos kronvilt
Jarnemo A.
- Nr 3/10 Forskning kring foderskapande åtgärder för klövvilt- sammanfattning av en Workshop
Holmqvist N.
- Nr 1/15 Trender i skattad avskjutning i Sverige 1939 – 2015
Bergqvist G, Liljebäck N, Elmhagen B
- Nr 2/15 Utbredning och förekomst av kron- och dovhjort i Sverige
Bergqvist G
- Nr 1/16 Projekt fjällgås – en dokumentation
Andersson Å
- Nr 2/16 Förekomst och förvaltning av vildsvin i Sverige
Bergqvist G, Elmhagen B
- Nr 1/17 Kunskapsöversikt om populationseffekter av jakt på flyttande fåglar – med särskilt fokus på änder, gäss och morkulla
Ottvall R, Elmberg J, Gunnarsson G
- Nr 1/18 Avskjutningsdata och populationsdata för grågås, kanadagås och sädgås i Sverige
Liljebäck N, Bergqvist G, Ohlsson T
- Nr 2/18 Report from a pilot study - Classification to subspecies among harvested Bean geese in Skåne hunting-year 2017/18
Liljebäck N, Ohlsson T

Viltforum är en rapportserie från Svenska Jägareförbundet. Innehållet behöver inte spegla Svenska Jägareförbundets uppfattning eller inställning. Rapporterna tar upp särskilt intressanta frågor eller områden som brett har anknytning till jakt- eller viltvårdsrelaterade frågor.

Titel: Årsrapport viltövervakningen jaktåret 2017/18

Författare: Bergqvist Göran, Liljebäck Niklas, Elmhagen Bodil

Url: www.jagareforbundet.se/vilt/viltforum

Utgivningsdatum: December 2019

Redaktör: Göran Bergqvist

Citeras som: Bergqvist G, Liljebäck N, Elmhagen B, 2019.

Årsrapport viltövervakningen jaktåret 2017/18. Viltforum 3/2018.

Sammanfattning: Svenska Jägareförbundets viltövervakning sammanfattas i en nationell årsrapport samt, från och med jaktåret 2017/2018, även i länsvisa avskjutningsrapporter. Ambitionen har varit att de nationella rapporterna ska produceras årligen, dock saknas vissa år bakåt i tiden. Fokus på olika arter varierar mellan år varför det rekommenderas att man även läser tidigare års rapporter. I årets rapport finns, förutom den årliga redovisningen av skattad avskjutning, en redovisning av älgstammens utveckling nationellt och länsvis i den nya älgförvaltningen som introducerade jaktåret 2012/2013. Analysen baseras på avskjutning och älgobs. Dessutom finns kartor över den skattade avskjutningen på lokal nivå för ett antal arter.

Nyckelord: skattad avskjutning, tillväxt

Foto, omslagsbild: Mostphotos. Layout: ellie.se

ISBN: 978-91-86971-27-4